

Augsburg, 27. Oktober/4. November 1566

An Johannes Crato von Krafftheim

UB Breslau, Ms. 9820 (Rehdigeriana 246), Nr. 323 (fol. 428r-429v).

Clarissimo viro, D. Ioanni Cratoni, Caesareo archiatro etc. Domino et amico suo colendo.
Wien.

S. Excellentiae tuae literas 6. Octobris et 15. datas, ego 22 et 27. accepi, et iam alterum Isocratem compactum cum binis literis Cos. Hainzelio dederam, à quo iam missus erat ad mercatorem nescio quem, isthuc perferendus, et iam perlatus est, vti spero. Quod si E. T. sententiam de recudenda prima pagina scissem: id quoque dedissem operam, etsi quae omittenda sint in titulo, ignorem. Nunc quia toto mense nec a typographo nec a bibliopego impetrare possem quod iubes: optimum est quiescere, et in prima Danubij castigatione temeritatis meae, acquiescere. Valeat infelix libellus ac pereat potius, quàm cuiquam sit molestus. Quem retinere coactus sum ob Bibliopegi negligentiam et curare alios. Inuitus profectò feci, vt isthuc mitterem: τὰ φορτικὰ praetermississem, nisi typographus tuas literas anteuertisset: nunc tres Isocrates alba membrana tectos mitto E. T. quibus suo arbitratu vtatur, et maximas ago gratias pro tanto iuuandi mei studio, itemqüe generoso d. Harrochio et D. Iulio. Ego quicquid feci, optimo studio feci et animo erga C[aesaream] M[aiestatem] obseruantissimo et optimè rebus imperij cupienti: qui si mihi fraudi non fuerit, laudi vt sit, nihil postulo. Vtinam de Repub[lica] laetiora audiremus. Sed fiet id quoque suo tempore, et, vt spero, breui. Vale et spe fortunae melioris te sustenta. 27. Octobris 1566.

Hiero[nymus] Wolfius
T[uus].

S. Quia veredarij mei valde lenti sunt, aut ego, ἀπράγμων ἄνθρωπος καὶ μονήρης ὁν, minus intentus in occasiones, fit vt E. T. literae meas anteuertant. Quibus statim acceptis respondere soleo, mittere prius non possum, quam Cos. noster Hainzelius significarit. Hanc excusationem, si tantum apud te valere patieris, quàm vera et minimè fucata est: breuius posthac rescribere potero. Fateor equidem ignauiam in hoc genere meam. Sed si quis consideret, fatigari solere ijsdem rebus perpetuò occupatos, veniam, opinor, mihi dabit, qui ab anno 1546 vsque ad hunc 66 ferè nihil nisi scribo, laesa manu dextera saepius, et oculis caligantibus, et ingenio penè exhausto, tum laboribus perpetuis, tum quotidianis valetudinis incommodis corporisqüe doloribus. Vt enim Herculi πόνος πόνω πόνον φέρει apud Sophoclem: ita mihi νόσος νόσω νόσον φέρει, et praeter vetera mala 28 Octobris αίμορροΐδες, nouum malum, me inuaserunt, magna vi sanguinis erumpente eo vno die. Tumorem enim coli cum acri dolore 25 Octobris sentire primum caeperam. Nunc malum recessurum spero. Multò certè est lenius, nec magnopere debilitauit vires, quae alioqui tenuissimae sunt, et fuerunt semper in corpusculo tenui, sed alaci et expedito. καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἔναγχος γραμμάτων. quae scriptae ex castris 20 Octobris, ad me hodie, id est, 4 Nouembris peruenerunt: ροιμιάσθω ἐ quibus, vt ἐ superioribus, abundè perspicio, nugas meas Isocraticas E. T. maiori esse curae, quàm mihi ipsi. Pridie autem intellexeram, vos Viennam redijsse: quod, vt felix et faustum sit, Deum precor. Caesareae Maiestati, te hortatore, tandem ausus fui, cum principiò ab eo conatu abhorrerem, libellum meum inscribere, non spe alicuius praemij, sed quia videbatur ὁ βασιλικὸς ῥήτωρ βασιλεῖ προστάτῃ πρέπειν, καὶ ἀρμόττειν τοῖς καιροῖς, καὶ ἔμοὶ τιμήν τινα φέρειν ἡ τῆς προσφωνήσεως μεγαλαυχία. In Solymannicis versibus volui Germanos nostros ad

sobrietatem, concordiam, reipublicae Christianae defensionem, et diuinæ opis implorationem excitare. Quos qui aliter, καὶ δυσοιωνίστως interpretantur, ita me Deus amet, falluntur. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Sed veritas odium parere solet, non etiam calamitatem. Obsequium amicos, non etiam felicitatem. Sed quia E. T. vt video, nouum codicem nondum accepit (Nam et hunc, vt priores, perissse existimo) et vrget primæ paginae mutationem: vix impetraui ab alio quodam typographo, Vlhardo (Francus enim vacare mihi non potuit) vt se morem mihi gessurum polliceretur intra paucos dies. Quod vbi factum fuerit: curabo, quae iussisti, quām primum potero, et, si ipse non potero (Breui enim propter calamitates meorum quasdam, in patriam mihi abeundum erit) operam dabo, vt me absente curet Cos. Hainzelius, vnicum in hac vrbe asylum meum. Quod si C[aesarea] M[aiestas] te monitore, munuscum aliquid mihi decreuerit (Nihil enim magnificum tantillus libellus meretur, ego neque expeto neque expecto) ingrauescenti aetati meae insolitam istam felicitatem gratulabor. Sin illud, quicquid erit, interciderit, τὸ ἀθλὸν μεμνημένον ἔσται τὸ βιβλίον, τὸ ὑποβρύχιον γενόμενον, ac nihilominus et E. T. plurimum debebo, et C[aesareae] M[aiestati] summa cum obseruantia ero addictissimus. In qua re non illius fortunam, sed virtutes optimo principe dignissimas sequar. Neque ego is sum, qui imperitorum hominibus sermonibus mouear, sed horum temporum calamitates nostræ vaecordiae et impietati imputo, et saepè ex animo Imperatoris vicem doleo, et Germanorum furores detestor, qui sapientissimo et Reipub[licae] studiosissimo principi, nec ita, vt decebat, obtemperent, nec ad commune ac funestum toti Germaniae futurum (nisi Deus nos respexerit) Turcici belli incendium restinguendum, omnibus opibus suis collatis, alacriter concurrent. Ac dolere quidem nobis et ad Deum spirare licet, et animum ad impendentium malorum tolerantiam praeparare. Reliqua ferenda erunt, et cum D[iu]o Augustino dicendum: Hic Deus vre, hic seca: vt parcas in aeternum. Literas mittendi Basileam vix toto trimestri semel est occasio. Sed oblatam non negligam, ac potius inquiram. D. Zwingerus versatur in illustrando Aristotele, Oporinus locupletem viduam duxit. Canterus est Basileae, et nuper 7. libros nouarum lectionum edidit, cui scripsi, quae mandasti, sed quaero tabellarium qui literas perferat. D. Herbardus is est, qui in rebus tuis curandis, si quid accepit, minimè cessen. Qui si monitore egeret, is ego essem, ac E. T. et ijs, quos tibi charos esse intellexero, omne meum studium et paratam gratificandi voluntatem (vt facultas desit) policeor. Vale. Augustae pridie Nonas Nouembbris. 1566.

Hiero[nymus] Wolfius
T[uus].

In titulo Isocratis, quae ad ipsius autoris commendationem pertinent, cum verissima esse persuasum habeam, nihil mutaui, postea subieci Ab H[ieronymo] W[olfio] de integro conuersae et quartūm nunc editae, vnā cum vita autoris, et indice accurato. Augustae Vindelicorum 1566. In C[aesareae] M[aiestatis] titulo, quid mutandum sit, equidem ignoro, et secutus sum Reusneri inscriptionem, quam is ex Caesaris scribis se accepisse dixit. Solymannica et Germanica deleui, duo errata correxi, in praefatione, celeberrimus, quod sanè prius non animaduerti, et in tertio disticho, dissidij in pro ni mala tanta forent: atque vtinam nouus typographus non noua errata addat. Istorum enim hominum inscitiam et incuriam nulla correctio corrigere potest nisi velis Penelopes telam perpetuò retexere. Caetera sunt relicta cuiusmodi prius fuerant: Sin ne sic quidem ὀνάμαρτητοί ἔσμεν pereat potius infelix libellus, quām aut E. T. fatiget, aut me à commentarijs Isocraticis, in quibus perdius et pernox elaboro, abstrahat. Oporinus enim eos flagitat, et pollicetur grandem formam graecolatini Isocratis eleganti charactere, et Caesareae Maiestatis conspectu, non indignam. Iterum vale.